

מסגרת המגזר והחברות - המאליקה למרבית הדינים

גלוי וברור לפרשת השבוע
במסגרת "ב"ב במסגרת לימודים
עונת המעשים והחם

שופטים (תשכ"ב)

ט"ז ט"ס
ולא תקח מחוץ

א. פאלה כללית

ב' יוסף בכור מור ד"ה לא תהא מטפסו אכל ישראל קאי, כמו "שופטים ופוסקים פתן לד" דקאי אכל ישראל, טמזחיר אכל ישראל שלא יטול טמח שיטפסו הדיינים, ולדיינים שלא יטול המטפס טרוך המיחור, וכן "לא תכיר פנים", טמזחיר לדיינים שלא יכיר פני שוט אדם במטפס מלחיבו אה חייב בדין, ולכל ישראל שלא יכירו פנים מלשמה לו מה שבגזר עליו סביח דין... "ולא תקח מחוץ" ביין הדיינים על המטק דין וביין תקהל שלא לקיים המטק דין.

(1) המכר במה שונה ממיחורו אה פסוקינו מן המסיטה הרבילה, כגון וכו' על רש"י (צינו גרבריו)?
(ר"י גליין שופטים תשי"ב שאלה א 2-3)

(2) מה חגיגו למרש כו'?

ב. ולא תקח מוחדו

מכילתא (ט"ז כ"ג ח') "ושהח לא תקח" - ממא האסרו "חריני גרסל מלון וחיני טמח אה חדין"? ת"ל: "כי השחד יעור..."

כתובות ט"ה ע"ב אמר רבנן מאי טמח דמוחדא?

(רש"י: למח אסור ליטול לזכות אה הזכאי?)
כיון דקבל ליה מוחדא סיניה (-סטנו), איקרבא ליה דעמיה לגביה (-דעתו מתקרבא מצלו, אצל גותן השוחד), ותלי כגופיה, (-חריני הוא כגופו), ואין אדם רואה חובה לעצמו.

(רש"י: אין דעתו מתקרב לצד החובה לחייב אה עצמו, ואפילו מתכוין לדון אמה).

מאי "ש"חוד"? שהוא חר. (-אחד).

(רש"י: חגותו והתקבל בעשים לב אחד.)

(1) חיש הכול בין הנמקת המכילתא לבין הנמקת הגמרא לאסור לקיחא מחוץ אמילו לזכות אה הזכאי? או אין?

(2) שניהם מסתמכים על לשון פסוקנו, כיצד?

ג. ולא תקח מוחד

רש"י אמילו לשפט צדק.

ופירו הרא"ם: ויש מפרשים, דהא דפירש איתו אמילו לשפט צדק הוא טמוס דמי אמסר לשפטו שלא לשפט צדק, שהרי כבר נאמר "לא תהא מטפס" וראינו צדק. ולא מלומד דקרא מטמח...

x א המכר, כיצד אפשר להוכיח מלשון פסוקנו (-מלומד דקרא) שהמכורון פתן לשחד אמילו לדיון בצדק?

ד. כי השחד יעור עיני חכמים

רש"י מטקבל מוחד טמנו, אי אפשר שלא יטח אה לבבו אצלו לאמר בזכותו.

השוה דברי רש"י אלה לדבריו במשפטים כ"ב ח'

ד"ה כי השחד יעור פקחיהם

אפילו חכם בחורה רבטל מוחד. סוף שחרף דעתו עליו, וישתכח הלמודו, ויכחח מאור עיניו.

1xx. ומקשים על רש"י מה ראה שפרש בשמות עורון בהוראה מטאלה וגם כמטעו ("ויכחה סאור עיניו") ואלו אצלנו פרוש רק בהשאלה, וחלא דוקא בטקומנו נאמר "עיניו"?

תחוכל לישב הקושיה לפי דרכו של רש"י?

2. מהו ההבדל העקרוני בין שני פירושי רש"י נוסף על ההבדל חגיג'?

ה. ויסלף דברי צדיקים

מכילתא: שונא (-משנה) דברים המוצדקים שנאמרו בסיני.

רש"י : דברים המוצדקים, משפטי אמת.

ראב"ע : אמר הגאון, כי "צדיקים" תאר ל"דברי". ולא יתכן זה, כי "דברי" ספור.

הרא"ם לדברי רש"י: ואי אפשר לומר "דברי הדיינים הצדיקים", מפני שהשואר מעור עיבי החכמים שלהבים האמת, אבל אינו מקלקל דבריהם, כי הדברים שיצאו בבר מפי הדיינים הצדיקים לא יתכן שיתקלקלו. רק פירושו, כמו ששנינו במכילתא: מקלקל הדברים המוצדקים שנאמרו למשה מסיני, שהם משפטי אמת.

גור אריה:... ותימה לי: למה לא יפרש רש"י כי השחד מסלף דברי צדיקים, היינו שמדבר הדיין דברים מעוותים, ור"ל שגורם השחד כי הדיין ידבר דברים שחם מעוותים?

1) מה הם לפי מכילתא ורש"י ה"דברים" המסתלפים ע"י השחד?

אא 2) כיצד אפשר לדחות את טענת הראב"ע מבחינה לשונית? (וע' ישעיה י"ז י')

אא 3) התוכל לישב תמיהתו של הגור אריה ?

אא 4) התוכל לישב על פי הנ"ל את קושיתו השניה של בעל גור אריה: "למה לי שניתחם? השוחד יעור עיני פקחים ויסלף דברי צדיקים", ודאי כאשר הוא מעור עיני חכמים, מסלף דברים המוצדקים, וכן כאשר יסלף דברים המוצדקים, בודאי מעור עיני חכמים?

ז. ויסלף דברי צדיקים.

ר' אבהו בן הרמב"ם (לשמות כ"ג ה')

משורו, שיסוף דברי הצדיק - סלף, היינו שקר וזיוף, בחיות מוחו חביבים אינו בותן שחוד.

ראב"ע (בפירושו הקצר, הוצאת פליישר, וינא הרמ"ו) שפות כ"ג ה': ויסלף דברי צדיקים... וחטעם, כי השוחד יעשה בנפש הצדיק כח שירצה הנותן, ופעם "שופט צדק" לאמור הצדק, והשוחד יוציא מפיו סלוף.

1) מה ההבדל ביניהם בתמישת שלם המלים "יסלף דברי צדיקים"? (מי הוא לדעת כל אחד הצדיק? - מה הוא הסלוף?)

2) המסכים אחד מהם עם פירושו של רש"י

3) האם מסכים אחד מהם להוה אמינא של בעל גור אריה (בשאלה ה "שידבר הדיין דברים מעוותים")?

אא 4) מה ראה ראב"ע להוסיף לפרושו את דבריו "ועם שופט צדק לאמור הצדק" - מה רצה לתקן על ידי כך?

5) השוה לדברי הפרשנים דלציל (בשאלות ה,ו) את התרגומים:

תרגום מונקלום: ומקלקל פתגמין תריצין.

תרגום יונתן: ומקלקל פתגמין תריצין דמכתבין בתוריהם ומערבב סילי זכאין בסומחון בשבת דינא.

מי ממפרשינו מסכים עם ח"א ומי עם יונתן?

אא 6) לפי שם: סכל הפרושים הנ"ל בנוי מסוקנו (חלל סן "כי הפסד") בצורה של תקבלה גרופת ולפי שם בצורתם של "לא דן אף דן".

השאלות המסומנות א קשות והמסומנות אא קשות ביותר, יפתור כל אחד לפי הבנתו.

מילוק וגם השוואת יש לשלוח לד"ר נחמה לינוביץ, קרית-מסחה, ירושלים